א ומיי' פ"י מהל' ברכות

הל"ג טוש"ע או"ח סי" רכב סעי א בן:

:סעיף ג ד

מוסף תוספות

י. א. דמנהג אבותינו בידינו

אע"פ שפסח אינו נוהג

הלי יח ב חמו לאמו

א ב מיי׳ פ״ח מהל׳

ולקמן קכא.ן, ב) ב"בי:, ג) [מו"ק כח. כתובות עו: ב"ב י:], ד) [ל"ל מאן], ה) וב"ב עה.ן, ו) וברכות נד.], ז) [נכתב ביו"ד ה"י ינקרא ביו״ד ה״י כך הוא נכון וכ"ח בילקוט שמות למו קע"ח], ה) קדושין עה, ע) ס"ח וכתיב, י) יבמות יג:, ל) חולין יח: [קי.], () [מענית יח:],

תורה אור השלם וְהָיֶה בַּיוֹם הַהוּא לֹא
יִהְיֶה אוֹר יְקְרוֹת יקרות יקרות זכריה יד ו וקפאוז: ְּרְפָּאון. 2. בִּיּוֹם הַהוּא יְהְיֶה עַל מְצְלוֹת הַסוּס לְדֶשׁ לִייְי וְהָיָה הַסִּירוֹת בְּבֵית יִיְּ בַּמִּוֹרָקִים לפְנֵי הַמִּוֹבָחַ:

זכריה יד כ וְהַיָּה כַּל סִיר בּירוּשְׁלֵם וּבִיהוּדָה קֹדֶשׁ לַיִּיָ צְבָאוֹת וּבָאוּ כָּל לַיִּיָ צְבָאוֹת וּבָאוּ כָּל הַוֹּבְתִּים וְלְקְחוּ מֶהֶם וּבְשְׁלוּ בָהֶם וְלֹא יִהְיָה כְנַעֲנִי עוֹד בְּבֵית יִיְ צבאות ביום ההוא:

וכויזויזו כא 4. וַיַּרְא שָׁם יְהוּדְה בָּת. אִישׁ כְּנַעֲנִי וּשְׁמוֹ שׁוּעַ וַיִּקְּחֶהְ וַיְבֹא אַלֶּיהָ: בראשית לח ב בראשית לח ב 5. כְּנַעַן בְּיָדוֹ מֹאזְנֵי

:מִרמָה לַעשק הושע יב ח

6. מי יעץ זאת על צר י בּיִּי בָּלֵץ יאוּג בּיִּלְ הַמְּעֲטִירָה אֲשֶׁר סֹׁחֲרֶיה שָּׂרִים בִּנְעָנֶיהְ נִכְבַּדִּי אָרֶץ: ישעיה כג ח 7. וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶך עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יִי אֶחֶד וּשָׁמוֹ אַחַד:

ויאמֶר עוֹד אֱלֹהִים. ויאמֶר עוֹד אֱלֹהִים אל משה כה תאמר אל בְּנִי יִשְׂרָאֵל יִיְ אֱלֹהֵי אֲבַתִיכֶם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אלהי יצחק ואלהי יעקב

גליון הש"ם

נכו' אר"י אין כאן עני. ט שבת סג ע"א רש"י ד"ה לא יחדל:

מוסף רש"י

. מה איסורו בכזית. שיעור איסור אכילתו שהוא חייב עליו בחית (לקתן פה.). עליונים למטה. אותם שהם עליונים כאן מחמת עושרן, ראיתי שם שהם למטה (ב"ב יו ותחתונים למעלה. ראיתי עניים שהם בינינו שפלים, שם ראיתים סשונים (שם). ואגן היכי התם. נעלי מורה היאך אמינן, היאך יש חשיבותנו כי היכי דאיתו אנן הכי. חשובים ונכבדים משום הרוגי מלכות ותו לא כלותר

לצידו כשחמה במזרח לל האדם למערב אבל בחלי היום חמה עומדת באמצע הרקיע בראש כל האדם וצל הסום תחתיו בפי׳ ר' מכיר זל"ל מנאתי: כל מצילות. כלומרש שתולין לסוס לנוי ולקשקש לשון מללמים (ד"ה א יג): יהיה קודש לה'. שיתנדבו ישראל נדבותיהן למקדש: כל ביוה שיבוזו ישראל. מן הנכרים ביום אחד עד חלות יהיו קודש לה׳ שיביאום נדבה למקדש: הסירות כמורקים. אף הסירות יהיו של כסף ושל והב שתהא שם ביוה רבה להקדש: מאי והיה הסירות כמוכהים. הא במצילות החות ליכא שֶׁלְחַנִּי אֲלֵיכֶם זָה שְׁמִי לְעִלְם וְזָה זִבְרִי לְדֹר הקדש כולי האי: דמיסעתרי ישראל. יתעשרו ישראל ובשורה אחרת היא: שמות ג טו כנעני. לא יהיו לריכין גזברין לעשות סחורה בנכסי הקדש לפי שיהא שם עושר גדול מן הביזה: בא אברהם והוהיר את ילחק. שהשביע לאליעזר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני (בראשית כד): וילחק את יעקב. לא תקח אשה מבנות כנען (שם כח):

כולו העוב והמעיב. שחין שם

בשורה רעה: למידרשיה בפירקת.

קרייה דיו"ד ה"י דארבע אותיות

לרשיה וטעמיה התלויים בו: לעלם

כסיב. זה שמי לעלם חסר וי"ו

לשון העלמה: כסיב זה שמי לעלם.

בהעלמה וכתיב זה זכרי דמשמע

קרייה ולא העלמה. לשון אחר כיון

דכתב זה שמי פשיטא דוה זכרי

כאיסורו. של חמץ. ובשר קודש נמי משנפסל ביוצא אסור באכילה: יקרות וקפאון. איידי דאיירי בירושלים ביליאת שעריה דקתני וכן מי שינא מירושלים כו' פתח בהא פרשתא דבעינן למימר קמן שעתיד הקב"ה להוסיף על ירושלים: אור שיקר בעולם הוה. כשחתה

מאירה בגבורתה ואורה גדול אותו

אור חשוב ויקר שלה יהא קפוי וקל

לעולם הבא. כל דבר קל קרי קפוי

לף על המים וילף הברול מתרגמינו

וקפא פרזלא (מלמים ב ו): בני אדם

שיקרים. עשירים וחשובים וחינן

טובים למקום: איתנגיד. גוע ופרחה

רוחו: עליונים למטה. אותן שהיו

כאן חשובים ראיתי קלים: ואכן.

מלמידי חכמים היכי איתינן התם:

הרוגי מלכום ותו לא. לא היתה בהן

מעלה אחרת שיחשבו עליה אלא זו

בלבד: הרוגי לוד. שני אחים היו

שמסרו עלמן 0על ישראל שהודו על

עלמן הריגת בת מלך שהיו מטילין

אותה על כל ישראל: עד שעה

שהסום רן ומליל. כשיעור מרולת

הסוס עד חלי היום. ולשון מליל שלילו

תחתיו שכל שעות היום חמה נוטה

ללדדין ולל האדם ולל הבהמה נוטה

לכאיסורו מה איסורו בכזית אף חזרתו 🕫 בכזית תניא ר' נתז אומר זה וזה כשתי ביצים ולא הודו לו חכמים יוהיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון מאי יקרות וקפאון א"ר אלעזר זה אור שיקר בעולם הזה וקפוי לעולם הבא ר' יוחנן אמר אלו נגעים ואהלות שיקרין הן בעוה"ז וקפויין הן לעולם הבא ור' יהושע בן לוי אמר אלו בני אדם שיקרין הן בעולם הזה וקפויין הן לעוה"ב יכי הא דרב יוסף בריה דר' יהושע בן לוי חלש ואיתנגיד כי הדר אמר ליה אבוה מאי חזית אמר ליה עולם הפוך ראיתי עליונים לממה

ותחתונים למעלה אמר לו בני עולם ברור ראית ואנן היכי התם כי היכי דאיתו אגן הכא הכי איתינן התם ושמעתי שהיו אומרים אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ושמעתי שהיו אומרים הרוגי מלכות אין אדם יכול לעמוד במחיצתן ס(ומאן) נינהו אילימא ר"ע וחביריו משום הרוגי מלכות ותו לא אלא הרוגי לוד יביום ההוא יהיה על מצלות הסום קדש לה' מאי מצלות הסום א"ר יהושע כן לוי עתיד הקב"ה להוסיף על ירושלים עד שהסום רץ ומציל ר' אלעזר אמר כל מצילות שתולין לסום בין עיניו יהיה קדש לה' ור' יוחנן אמר כל ביזה שבווזין ישראל עד שעה שהסום רץ ומציל יהיה קדש לה' בשלמא למאן דאמר כל ביזה שבוזו ישראל היינו דכתיב יוהיה הסירות בבית ה' כמזרקים לפני המזבח אלא למ"ד בהנך תרתי מאי והיה הסירות בבית ה' מילתא אחריתי קאמר דמתעתרי ישראל ומתנדבי ומייתי בשלמא למ"ד ביזה היינו דכתיב נולא יהיה כנעני עוד בבית ה' צבאות אלא למ"ר הגך תרתי מאי ולא יהיה כנעני א"ר ירמיה °אין כאן עני וכנעני מנלן יידאיקרי תגר דכתיב יוירא שם יהודה בת איש כנעני מאי כנעני אילימא כנעני ממש אפשר בא אברהם והזהיר את יצחק בא יצחק והזהיר את יעקב ויהודה אזיל ונסיב אלא אמר רבי שמעון בן לקיש בת גברא תגרא דכתיב בנען בידו מאזני מרמה ואיבעית אימא מהכא יאשר סוחריה שרים כנעניה נכבדי ארץ: יוהיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחר ושמו אחד אמו האידנא לאו אחד הוא אמר רבי אחא בר חנינא לא כעולם המטיב העולם הבא העולם בשורות מובות אומר ברוך המוב והמטיב ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת לעולם הבא כולו המוב והממיב ושמו אחד מאי אחד אמו האידנא לאו שמו אחד הוא א"ר נחמן בר יצחק לא כעולם הזה העולם הבא העולם הזה נכתב ביו"ד ה"י ונקרא באל"ף דל"ת ְאבל לעולם הבא כולְו אחד "נקרא, ביִו"ד ה"י ונכתב ביו"ד ה"י ייסבר רבא למדרשה בפירקא א"ל ההוא סבא לעלם כתיב ר' אבינא רמי כתיב יזה שמי לעלם יוזה זכרי לדור דור אמר הקב"ה לא כשאני נכתב אני נקרא

מקום שנהגו. אור"י בשם ריב"א דמפרש בירושלמי מאי שנא

במלאכה ופריך אם כן יהא כל היום אסור כמו יחיד שמביא

ערבי פסחים משאר י"ט משום דומן הפסח מחצות ואילך ואף יחיד קאמר התם בשאר ימות השנה ביום שמביא קרבן אסור

קרבן ומפרש התם משום דראוי

להקריב משחרית אבל פסח אינו

יכול להקריבו אלא אחר חלות כדנפקא לן מבין הערבים ופריך

אם כן קרבן תמיד שהוא לכל

ישראל וקרב בכל יום יהא בכל יום

אסור במלאכה ומשני שאני תמיד

שהתורה הוליאה מן הכלל דכתיב

ואספת דגנך ואם כל ישראל יושבים

ובטלים מי יאסוף להן דגן ומשמע

התם דמדאורייתא אסורה ונראה

דאף בומן הוה דליכא הקרבה

כיון שנחסר חז חסור לעולם א:

נכתב אני ביו"ד ה"א ונקרא אני באל"ף דל"ת: הדרן עלך אלו עוברין

מקום בשנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות עושין מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין ההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין או ממקום שאין עושין למקום שעושין ינותנין עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם

היאך יקרא אלא בשמו: לא כשאני נכתב. שני שמות לימדו שם הכתיבה ושם הקרייה: הדרן עלך אלו עוברין

מקום שנהגו. עד חלות. חלי היום: שלא לעשות. כדי שלא יהא טרוד במלאכה וישכח ביעור חמלו ושחיטת הפסח ותקון מלה ללורך הלילה דמצוה לטרוח מבעוד יום כדי להסב מהר כדאמר בפ' בתרא (דף קט.) חוטפין מצה בלילי פסחים בשביל חינוקות שלא ישנו:

ובקשו להרוג כל (יהודי) היהודים בשבילה, ואמרו שני האחים [נ"א: שמעיה ואחיו] אנו הרגנוה כדי להציל כל ישראל, ונהרגו הן וכוי. [נ"א: יום של היום המתנה הם... ועליהם מפורש בישעיה כי עליך הורגנו כל היום וגור) וקיימא לן כי הרוגי לוד הם שמעיה ואחיו שנהרגו בי"ב באדר כמפורש בפרק סדר תעניות כיצד כו'. והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. יהיה ה' אחד, שאין שם בשורה רעה, שצריך לומר ברוך דיין האמת, אלא הטוב בכל, שהכל טוב שאין שם רע. ושמו אחד כר"נ בר יצחק דאמר בעולם הזה שמי נכתב ביוד הא ונקרא באלף דלת, אבל בעולם הבא כולו שם רע. ושמו אחד כר"נ בר יצחק דאמר בעולם הזה שמי נכתב ביוד הא ונקרא באלף דלת, אבל מחר ו' כתיב, אחד, כשאני נכתב כך אני נקרא. רבה סבר למדרשה בפירקא. ולגלותו, א"ל ההוא רבא זה שמי לעלם חסר ו' כתיב,

ב. שנהרגו על חידוש השם ותו לא הוה בהו (שם). הרוגי לוד. לוליינום ופפום, אחים שהרגם טורנוסרופום (צ"ל טוריינום) הרשע בלודקיה כדאמרינן בממ" מענית (ימ:) על גזירה שנגורה על ישראל להשמיד על שמנאחת בת חלך הרוגה, וחשדו את ישראל עליה ועמדו האחים הללו ואמרו מה לכם על ישראל אנו הרגניה (ב"ב שם, ובע"ד תענית שם). כתיב זה שמי. מדלה כמינ שמי חכרי משמע שלמדו שני שמות וחמר לו זה שמי מוחד וכזה השני חני מכר (קדושין עא. ושם הגירטא: כחיב זה שמי וכתיב זוה זכרי). הדרן עלך אלו עוברין

אות, כשאני נסוב. כן אני נקרא. רבה סבר למדוח, איל ההוא רבא זה שמי לעלם חסר די כחיב. כלומר עלמיה, [וזה] זכרי כשאני נקרא עכשיו באלף דלת, ובעולם הבא בשמי שנאמר זה שמי לעולם. הדרן עלך ואלו עוברין מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות עושין כדי. ומתמהינן מאי איריא ערבי פסחים אפילו כל ערובה נמי, דתניא העושה מלאכה בערבי שבתות ובערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה אינו רואה סימן ברכה לעולם. ושנינן התם מן המנחה ולמעלה הכא מחצות. אי נמי התם ברכה לא חזי, הכא בערב הפסח העושה מלאכה מחצות היום ולמעלה, זולתי

רבינו חננאל וכיון שהזכיר אם לא עבר הצופים חוזר, דש"מ עד הצופים מירושלים הוא חשוב, הוצרך לבררו מהאי הרא. והיה כיוח ההוא יהיה ואמר ר' יהושע בן לוי עתיד הקב״ה להוסיף על ירושלים עד שעה שהסוס רץ ומציל, פירוש חצי היום יי. שהצל של סוס תחתיו, מפני זה פתח והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון, פי׳ ר׳ אלעזר אור שהוא יקר בעולם הזה, כלומר התורה. כדכתיב כי נר מצוה ותורה אור, בימים ההם, קפוי הוא מצוי לטולח הרא וכל דכר מצוי ביד הרבים כדכתיב והיה אחרי כז אשפוד את רוחי על לקיש דרשו בתלמוד נגעים ין כייי כייי ביייי בייי ואהלות שהוא יקר עכשיו כו׳. ור׳ יוחנן אמר אלו בני אדם שנראיז בעולם הזה דיוסף בריה דר' יהושע בן לוי חלש כאילו פרחה אבוה מאי חזית, אמר ליה עולם הפוך ראיתי עליונים למטה, כלומר היקרים . החשובים בעולם הזה.

אותם תחתונים במדרגה

למעלה מאלו. אמר ליה

בני עולם ברור ראית,

מי שהוא לשם עליון הוא

העיקר. אמר ליה ואנו אנה מקומנו, אמר ליה אנו

חשיבותינו התם כי הכא.

מי שאומר שגורס תלמודו

על פה, כי הלך וגרסתו עמו. ויש מי שמפרש

מי שיבא בכאז ומעשיו

מיסדים ותלמודו שקיים כל מה שלמד, נמצא כאלו הביא ראיותיו עמו.

והרוגי מלכות אין כל בריה

ואסיקנא לאו ר"ע וחבריו דהללו מעלתן גדולה זולתי מצות הריגתם, אלא שני

אחים שהיו בלוד בשעה